

Arne Jacobsen i Gentofte

Undervisningsmateriale om arkitekten Arne Jacobsens design og arkitektur
4. – 7. klassesetrin

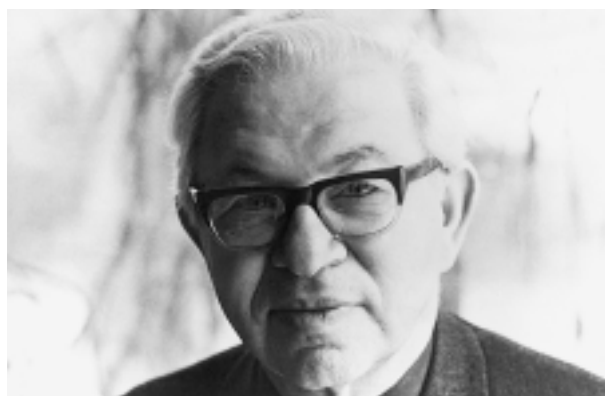
Arne Jacobsen i Gentofte

Den kommune du bor i, er det sted i verden hvor der findes flest bygninger af den verdensberømte arkitekt Arne Jacobsen.

Arne Jacobsen bliver født i 1902 i København. Han er rigtig god til at tegne og male, og vil gerne være kunstner. Hans far mener, at han skal være arkitekt. Derfor starter Arne Jacobsen på Kunstakademiets Arkitektskole i København i 1924.

Han er en dygtig arkitekt og bliver kendt over hele verden. Arne Jacobsen vil gerne bestemme, hvordan hans bygninger indrettes. Derfor bliver han også designer, og tegner stole, borde, lamper og meget andet til sine huse. Det er særligt de stole han designer, der gør ham verdensberømt.

Arne Jacobsen dør i 1971. I 2002 ville han være fyldt 100 år.

Arne Jacobsen. Foto udlånt af KAB

For at forstå Arne Jacobsens bygninger er det ikke nok, at læse om dem. Du skal også ud og opleve dem i virkeligheden. Det har du god mulighed for, for mange af bygningerne ligger lige i nærheden af, hvor du bor.

Design

En designer er en person, der giver form til ting. De ting du bruger i din dagligdag har alle en funktion: En kniv skal være skarp, så du kan skære med den. Din skoletaske skal have plads til bøger, penalhus og madkasse, og den skal være god at bære på ryggen. En stol skal være behagelig at sidde på.

Men det er ikke kun vigtigt, *hvad* vi bruger ting til. Det betyder også meget, *hvordan* de ser ud. Når du vælger en ny skoletaske skal den helst have en form du godt kan lide, og nogle farver som du bryder dig om.

Designerens opgave er at lave design, som fungerer, og som vi kan lide at se på og røre ved. Det lykkes ikke altid at skabe design, der opfylder alle krav.

Kender du eksempler på ting, som ikke opfylder disse krav?

Find eksempler på ting du bruger i din hverdag, og som du synes er godt design.

Arkitektur

Arkitektur er de rum og bygninger vi bevæger os rundt i til daglig.

En arkitekt er en person, der giver form til disse rum og bygninger.

Alle bygninger har et formål: Dit hus skal give dig ly og varme, og være et sted hvor du kan have dine ting.

En skole skal have plads til mange børn.

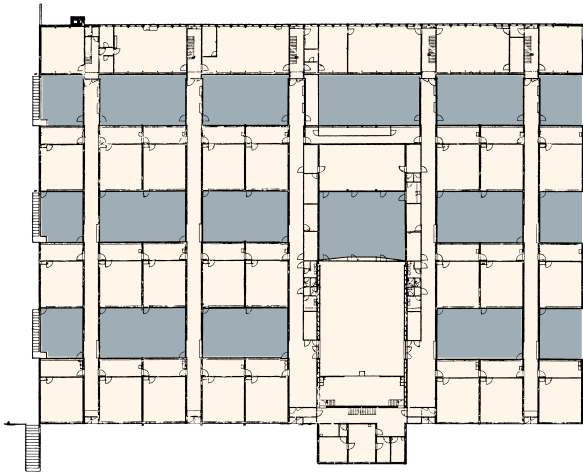
Men det er ikke kun vigtigt, *hvad* vi bruger bygninger og rum til. Det har også stor betydning hvordan vi *oplever* bygningerne og rummene.

Om vi synes de er rare at være i.

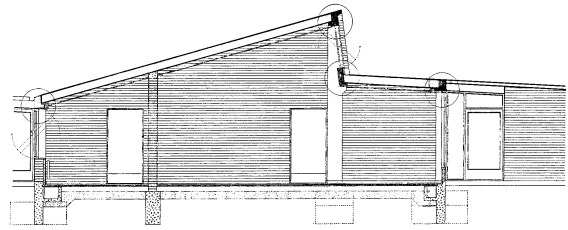
Det er vigtigt hvordan et hus ser ud, hvilke materialer det er lavet af og hvilke farver og former det har.

Det er arkitektens opgave, at skabe arkitektur og rum, som vi kan bruge, og som samtidig er en oplevelse for vores sanser.

Tegninger af arkitektur kaldes for grundplaner og snit. En grundplan er en tegning af en bygning set fra oven, hvor taget er fjernet. På grundplanen kan du se, hvordan bygningen er delt ind i forskellige rum. Et snit er en tegning af en bygning set fra siden, skåret midt igennem.

Grundplan af Munkegårdsskolen

Tværsnit af Munkegårdsskolen

Den moderne arkitektur

I de første 30 år af 1900-tallet sker der store ændringer i arkitekturen.

Menneskets måde at leve på ændrer sig meget i årene omkring skiftet fra 1800-tallet til 1900-tallet.

Man får større mulighed for at bevæge sig rundt, fordi bilen og flyvemaskinen bliver opfundet.

Der kommer flere og flere fabrikker med store maskiner, som hurtigt kan fremstille mange ens ting. Mange flere mennesker end tidligere flytter ind til byerne for at arbejde på fabrikker, og byerne vokser.

Der bliver brug for nye huse for at få plads til alle menneskene inde i byerne.

Arkitekter finder på at bygge huse af materialer, der kan fremstilles i en fart. Det er bl.a. materialer, som bliver brugt til skibe og lagerbygninger.

Den schweizisk-franske arkitekt Le Corbusier (1887-1965) er med til at ændre arkitekturen. Han siger, at et hus er en *maskine* til at bo i. Huse skal først og fremmest opfylde menneskers behov for at få lys, luft og varme.

Ved at bygge huse med store vinduer, sørger arkitekterne for, at der kommer meget lys ind i husene. De finder desuden ud af at lave mure af beton med jernstænger indeni, så man ikke behøver at lave mure væg op af mursten og mørtel. På den måde kan man lave huse som samlesæt.

Husene skal ligne det de er – *bomaskiner*, og ikke have noget overflødig pynt. Tidligere har man pyntet sine huse med fx søjler og stuk (mønster under lofterne i stuerne). I den moderne arkitektur skæres alt unødvendigt væk. Alt i huset skal have en funktion.

I Danmark bliver den moderne arkitektur kaldt for *funktionalisme*. Stilen får også øgenavnet *funkis*.

Formerne i den funktionalistiske arkitektur er retvinklede og geometriske. Mange af husene ligner firkantede æsker med flade tage.

En af de arkitekter, som skaber funktionalistisk arkitektur i Danmark, er Arne Jacobsen.

Hvad synes du gør et hus rart at være i?

Hvordan ser dit drømmehus ud?

Tegn drømmehusets grundplan og byg en model af det.

Bellavista, 1931-1934

Hvis du om sommeren er ude at bade ved Bellevue, har du sikkert lagt mærke til det store hvide byggeri på den anden side af Strandvejen. Det hedder Bellavista, og er bygget af Arne Jacobsen i 1931-1934. Lejlighederne i Bellavista bliver bygget til folk, der har råd til at købe et sted at bo, som er helt moderne. De indrettes med moderne køkkener med køleskabe og elektriske komfurer.

I Bellavista er der 68 lejligheder. Som du kan se på grundplanen, ligger lejlighederne i tre blokke, som tilsammen danner et U, der åbner sig ud mod vandet.

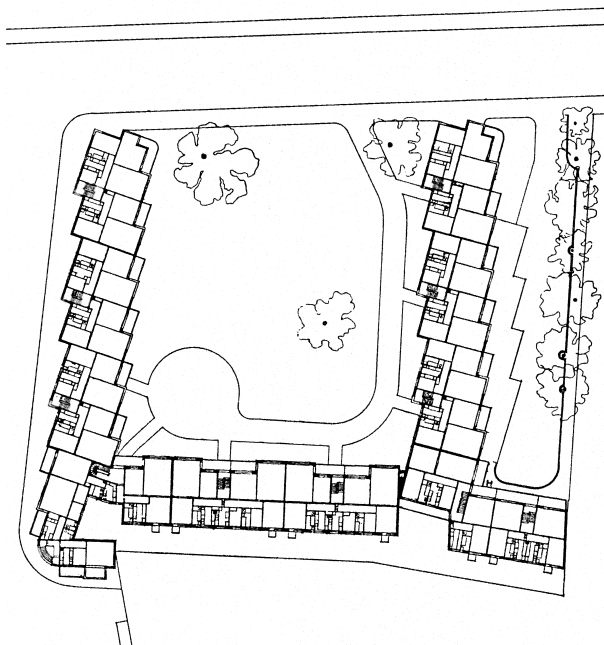
Næsten alle lejligheder har en terrasse, der vender mod havet. For at det kan lade sig gøre, ligger alle lejlighederne i de to sidelænger en smule forskudt, så de ikke skygger for hinanden.

Bellavista er bygget af mursten. Murene er pudsede og malet hvide. At de er pudsede betyder at de har fået et tyndt lag mørtel. Derfor er murene helt glatte, og det ser ud som om de er lavet af beton.

Bellavista er flot om sommeren, hvor det står skarpt og hvidt i solskinnet mod den blå himmel.

Bellavista, fotograf: Peter Bak Rasmussen

Grundplan over Bellavista

Hvide flader og store vinduer dominerer det ydre af Bellavista. De store vinduespartier gør lejlighederne lyse. Huset er helt renset for overflødig pynt.

Bellavistas former er firkantede, bortset fra tre rundede hjørner.

Find de rundede hjørner på grundplanen – og i virkeligheden.

Hvorfor tror, du at Arne Jacobsen har lavet de tre rundede hjørner på Bellavista?

Sammenlign Bellavista med det hus du selv bor i.

■ Bellevue Strandanlæg, 1930-1932

Det er ikke kun Bellavista, men også en stor del af området omkring lejlighederne, Arne Jacobsen har planlagt. Også Bellevue Strand.

Arne Jacobsen designer både stort og småt til Bellevue. Han tegner omklædningsrum, livreddertårne og iskiosker, men også indgangsbilletter og de papkrus man køber kaffe og sodavand i. Livreddertårnene står der stadig. Kioskerne er væk, og man skal ikke længere købe billet til Bellevue.

Livreddertårn ved Bellevue,
fotograf: Peter Bak Rasmussen

Bellevue bliver lavet for at mange mennesker kan få mulighed for at komme til stranden og bade om sommeren. Ikke kun de mennesker, der har råd til at bo i Bellavista. Også de folk, der kommer med sporgvognen og toget inde fra mørke lejligheder i København.

Arne Jacobsen tegner et sommerteater til Bellevue i 1935. Teatret hedder Bellevue Teatret.

■ Tankstation ved Skovshoved Havn, 1937

I 1920'erne og 1930'erne kommer der flere biler på vejene i Danmark. Derfor opstår der et behov for nye bygninger, som fx garager og benzintanke. Det moderne liv fører moderne bygninger med sig.

Har du nogensinde lagt mærke til den tankstation, der ligger ved Skovshoved havn? Den er også tegnet af Arne Jacobsen.

Tankstationen er en enkel firkantet bygning med et fladt tag, der skråner. Bygningen er højest foran og lavest på bagsiden. Det meste af den firkantede bygning er vaskehal, men der er også en butik og toiletter. Tankstationen er bygget i beton.

På en tankstation er der meget olie og benzin. Det smitter af på tankstationens mure, så de skal helst laves af et materiale, der er nemt at vaske rent. Derfor er Arne Jacobsens tankstation beklædt med lysegrå fliser, der er glatte og blanke.

Tankstation ved Skovshoved havn,
fotograf: Peter Bak Rasmussen

Det, som gør tankstationen helt speciel, er den store form, der vokser ud fra bygningens tag, og henover benzinstanderne hvor bilerne holder og tanker benzin. Formen bæres af en betonsøjle i midten. Den minder om en bred tunge, eller om en paddehat. Den minder også om den cirkelbevægelse bilerne kører i, når de drejer ind på tankstationen, tanker benzin, og kører ud på vejen igen.

Find en tankstation i nærheden af hvor du bor, og sammenlign den med Arne Jacobsens tankstation.

Munkegårdsskolen, 1948-1957

Under 2. verdenskrig bliver der født flere børn i Danmark end før krigen. Da børnene skal starte i skole, bliver Munkegårdsskolen og andre skoler bygget, for at få plads til alle de nye skolebørn. Arne Jacobsen starter på at tegne skolen i 1947, og den bliver indviet i 1957. Munkegårdsskolen har plads til 850 børn. Den er bygget af gule mursten og tagene er af betonplader med jernstivere indeni.

Munkegårdsskolen, fotograf Peter Bak Rasmussen

Lyset i Munkegårdsskolen

Danmark har en lys og en mørk årstid. Om sommeren er der mange lyse timer, men om vinteren er det sværere at få dagslys nok ind i vores huse.

Arne Jacobsen bygger Munkegårdsskolen, så der kommer masser af lys ind i klasseværelserne. Vinduerne er store, og der er et helt særligt tag over skolens klasseværelser. Du kan se på billedet af skolen, hvordan en del af taget er erstattet med et indhak af glas. Skolen er bygget i én etage, bortset fra en enkelt bygning.

Alle klasseværelserne i Munkegårdsskolen er vendt mod syd hvor sollyset kommer fra om dagen. Derfor kan klasseværelserne være meget varme at være i om sommeren.

Væggene mellem klasseværelserne i Munkegårdsskolen består af to mure med sand imellem. Sandet isolerer for lyde og standser støj fra naboklasserne.

Klasseværelse på Munkegårdsskolen, fotograf: Strüwing

Gårdhaverne

På tegningen af grundplanen over Munkegårdsskolen (side 2) ser du klasseværelserne som hvide felter. Det blå i grundplanen er de mellemrum, som er mellem klasseværelserne.

Mellemrummene er vigtige rum i Munkegårdsskolen. Det er rum, der er udenfor, og som ikke har tag over sig.

Disse rum er skolens gårdhaver. Hver gårdhave er beklædt med fliser eller har en græsplæne, og ikke to af haverne er ens. Fra hvert klasseværelse kan man gå ud i en gårdhave.

Med de store vinduer ud mod gårdhaverne sørger Arne Jacobsen for, at elever og lærere kan følge årstidernes gang fra klasseværelserne.

En anden idé med gårdhaverne er, at klassen kan sidde udenfor i godt vejr og have undervisning. I alle gårdhaverne er der afstøbninger i beton af kendte kunstneres skulpturer.

Gårdhave på Munkegårdsskolen, fotograf: Strüwing

Hvor kommer lyset fra i jeres klasseværelse?

Hvordan er gangene i jeres skole oplyst?

Hvor kommer lyset fra i dit værelse derhjemme?

Lav en liste i klassen over de ting der er godt ved den måde jeres skole er bygget på.

Lav derefter en liste over de ting I synes mangler, eller kan ændres ved den måde jeres skole er bygget på.

Munkegårdsskolens design

Arne Jacobsen tegner ikke bare Munkegårds-skolens bygninger, men også det meste af det, der er inde i skolen.

Til klasserne og gangene tegner han de runde og flade Munkegårdslamper, og til hvert klasseværelse designer han højtalere.

Arne Jacobsen tegner også skoleborde og katedre. I gamle dage sad eleverne sammen to og to ved skolepulte, og læreren sad ved et kateder, der var højere og større end elevernes skolepulte.

Munkegårdsskolens skoleborde er beregnet til én elev, og lærerens kateder ligner elevernes borde. Det er blot en smule større.

Arne Jacobsen designer en særlig stol til skolen i 1955. Stolen hedder Munkegårdsstolen. Den er lavet i tre størrelser, fordi den skal passe til små, mellemstore og store børn på skolen.

Munkegårdsstolene, fotograf: Anna Enemark

Arne Jacobsen bestemmer også hvilke farver der skal være på væggene i Munkegårdsskolen. Der findes et farvekort, der viser hvilke nuancer malerne skal male i. På den måde er de sikre på at ramme netop de farver, som Arne Jacobsen valgte.

Farverne på Munkegårdsskolen

Munkegårdsskolen er enestående bl.a. fordi den er et eksempel på Arne Jacobsens arbejde med totaldesign, hvor han tegner både bygningen og det der er inde i den. Skolen har givet inspiration til mange arkitekter, der siden hen har bygget skoler.

Ligesom de fleste andre bygninger af Arne Jacobsen, er skolen fredet. Det er ikke tilladt at rive fredede bygninger ned eller bygge om på dem. De skal bevares som de så ud, da de blev bygget. Men kravene til rum og huse ændrer sig med tiden, og en skole i dag har brug for anderledes rum end en skole, der blev bygget for over 40 år siden. Der skal fx være plads til computere på skolen, og møblerne skal passe til at børn er noget højere i dag end de var tidligere. Derfor kan det give problemer, når en skole er fredet, og man ikke må ændre ved den.

Hvilken stol sidder du på i dit klasseværelse?

Sidder du godt på stolen?

Sammenlign jeres skolestole med Munkegårdsstolen.

Hvornår er din skole bygget?

Sammenlign din skole med Munkegårdsskolen.

Arne Jacobsens stole

Arne Jacobsen giver form til mange møbler. Især stole.

Stolenes former er organiske. Organiske former findes i naturen. I modsætning til de geometriske former i Arne Jacobsens arkitektur, er organiske former runde og virker bløde. De minder om former hos dyr, planter og mennesker.

Arne Jacobsen arbejder meget med stolenes former, så de er smukke at se på. På en måde ligner stolene skulpturer.

Arne Jacobsens stole minder os om noget vi kender fra naturen. På tegneseriestriberne på forsiden kan du se, hvorfor hans tre mest berømte stole har fået deres navne.

Myren, foto Fritz Hansen

Myren, 1952

Arne Jacobsens stol Myren er den første stol i Danmark, hvor stoleryg og stolesæde hænger sammen i eet stykke. Det ser ud som om stolen har en talje, ligesom mennesker. Det er blandt andet denne talje, som gør stolen organisk at se på.

Tegn en skitse af Myren.

Hvad er det ved stolens form, som minder om en myre?

Hvad har Myren og tankstationen til fælles?

Svanen, fotograf Anna Enemark

Svanen, 1957-1958

I hvilestolen Svanen har Arne Jacobsen indfanget linierne i en svanes smukke vinger og ranke hals, og skabt en elegant polstret stol.

Ægget, 1958

Når du sætter dig i lænestolen Ægget, er det som at krybe ind i en hule. Det er som om stolen lukker sig om dig, og bliver som et skjold, der beskytter dig. Ægget er en polstret stol. Det vil sige, at den er betrukket med stof eller læder

Tegn et forslag til et hus, der er inspireret af formerne i Arne Jacobsens stole.

Tegn et forslag til en stol, der er inspireret af former og linier i en af de bygninger du har læst om her. Find et navn til stolen.

Ægget, foto: Strüwing for Fritz Hansen

Litteraturliste:

- Clement, Jesper, Anne v. Holck og Mai-Mai Ulrich: DESIGN med andre ord, Alinea, København, 1999.
- Clement, Jesper, Anne v. Holck og Mai-Mai Ulrich: ARKITEKTUR med andre ord, Alinea, København, 1996.
- Arne Jacobsen og den organiske form, Kunstforeningen, København, 1999.
- Thau, Carsten og Kjeld Vindum: Arne Jacobsen, Arkitektens Forlag, København, 1998.
- Tøjner, Poul Erik og Kjeld Vindum: Arne Jacobsen – Arkitekt og Designer, Dansk design Center, København 1994.

Tekst: Sidsel Bjerregaard Kirk
Redaktion: Anna Enemark

Materialet er udgivet med støtte fra Gentofte Kommunes Kulturpulje.